

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE ÇÖZÜMLEMELİ ÖYKÜNÜN KULLANIMINA YÖNELİK
ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ**
**OPINIONS OF TEACHER CANDIDATES ON THE USE OF ANALYTICAL STORY IN SOCIAL STUDY
TEACHING**

Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI
Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi Bölümü
kaymakci37@yahoo.com
ORCID No: 0000-0001-5905-9902

Tuğba TURGUT
Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Eğitimi
ABD
tugbatrgt78@gmail.com
ORCID No: 0000-0003-3595-3111

Arş. Gör. M. Talha ÖZALP
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
mtozalp@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0002-8564-7254

ÖZET

Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilen edebi türlerden biri de çözümlenmeli öyküdür. Herhangi bir konu ve kazanımı bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönleri ile öğrencilere öğretmeye yarayan çözümlenmeli öykünün; düşünsel, ahlaki ve empatik olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır. Derslerin tüm aşamalarında kullanılabilen çözümlenmeli öykü aracılığıyla geçmişte yaşamış insanlar ve yaşanmış olaylar daha iyi anlaşılabilir, soyut bilgiler somutlaştırılabilir, gündelik yaşam dersin bir parçası haline getirilebilir. Öğrencilere çoklu bakış açısı, empati, mekân algılama ve okuduğunu anlama gibi becerilerin yanı sıra adalet, dürüstlük, sevgi, saygı ve vefa gibi değerler de kazandırılabilir. Çözümlenmeli öykünün sosyal bilgiler dersinde etkin kullanımı öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bu edebi türe ilişkin bilgi ve becerilerinin düzeyine bağlıdır. Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çözümlenmeli öyküye ilişkin farkındalıklarını ortaya koymaktır. Nicel metodoloji kapsamında betimsel bir araştırma olarak yürütülen bu araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören toplam 181 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan anket kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının çözümlenmeli öykünün tanımını ve boyutlarını bildikleri tespit edilmiştir. Çözümlenmeli öykünün sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlayacağını savunan öğretmen adaylarına göre bu faydaların başında öğrenmeyi kolaylaştırma, öğrenmenin kalıcı olması, dersin zevkli hale gelmesi ve soyut bilgilerin somutlaştırılması gelmektedir.

ABSTRACT

One of the literary genres that can be used in the social studies course is the analytical story. This story, used to teach students about any subject and achievement with its cognitive, affective and psychomotor aspects; has three dimensions, called as intellectual, moral and empathetic. Through the analytical story that can be used at all stages of different courses, people and events in the past can be better understood, abstract information can be concretized, and daily life can be made a part of the course. Students can gain skills such as multiple perspectives, empathy, spatial cognition and reading comprehension, as well as gain values such as justice, honesty, love, respect and fidelity. The effective use of analytical story in social studies course depends on the level of knowledge and skills of teachers and teacher candidates regarding this literary genre. The aim of this study is to elicit the awareness of social studies teacher candidates about the analytical story. This study used descriptive method within the scope of quantitative methodology. The working sample of study consisted of 181 social studies teacher candidates, studying at the education faculty of a state university. In the study, a questionnaire including open-ended questions was used as a data collection tool. The collected data were analyzed with content analysis. As a result of the study it was determined that the participants knew the definition and dimensions of the analytical story. According to the them who argue that the analytic story contribute to the teaching of social studies, using of analytic story can make learning easier, provide permanent learning, make social studies enjoyable, and concretize abstract information.

Geliş Tarihi:

15.09.2021

Kabul Tarihi:

17.11.2021

Yayın Tarihi:

30.12.2021

Anahtar Kelimeler

Sosyal Bilgiler
Çözümlenmeli Öykü
Öğretmen Adayı

Keywords

Social Studies
Analytical Story
Teacher Candidate

GİRİŞ

Doğası gereği insanlar birbirleriyle iletişim kurmaya ihtiyaç duymuşlardır. İnsanların duygu, düşünce ve yaşadıklarını paylaşma isteği ise edebiyatı ortaya çıkarmıştır. Türk Dil Kurumu tarafından “olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı” şeklinde tanımlanan edebiyat, sözü ve yazıyı bütün yönleri ile konu edinir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020). Başka bir ifadeyle edebiyat, temel malzemesi dil olan his, duygu, düşünce, hayal ve fikirlerin estetik bir kaygı ile sıradanlığı ve çirkinliği reddederek belli bir şekil içerisinde sözlü ve yazılı edebi eser olarak ifade edilme şeklidir (Tokcan, 2019: 1; Yalçın ve Aytaş, 2014: 17).

Dilin etkili olarak kullanılmasıyla ortaya çıkan edebi eserler hem bireysel hem de toplumsal olarak maddi ve manevi dünya görüşlerinin ifade edilmesini sağlar. İnsanı derinden etkileyen olayları yansıtarak duygu ve düşünceleri harekete geçirir. Dolayısıyla bu eserler bireyin ve toplumun eğitiminde bir araç olarak kullanılabilir. Edebi eserlerin eğitim sürecinde kullanılmasının başlıca faydası, öğrenme ortamını sıradanlıktan kurtararak öğrencilerin derse olan ilgilerini artırmasıdır. Edebi eserler öğrencilerin anlama, yorumlama, analiz yapma ve değerlendirme becerilerini geliştirir. Öğrencilere, bireysel farklılıkları fark etme, eleştirel, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme ve empati kurma noktasında fayda sağlar. Millî, manevî ve evrensel değerler kazandırılmasında önemli rol oynar. Öğrencilerin dili güzel kullanma becerilerine ve estetik algılarını geliştirmelerine katkı sunar. Toplumsal sorunların çözümlerine ilişkin çaba göstermelerine ve akademik başarılarının artmasına olumlu yönde etki eder (Beldağ ve Aktaş, 2016; Edgington, 2002; Kaya ve Ekici, 2015; Kaymakçı ve Er, 2013; McGowan & Guzzetti, 1991; Michaelis & Garcia, 1996; Öztürk ve Otluoğlu, 2012; Sills-Briegel & Camp, 2011; Tekgöz, 2005; Topçu ve Kaymakçı, 2018; Yeşilbursa ve Sabancı, 2015).

Edebi eserler birçok farklı türden oluşmaktadır. Bilindiği gibi edebi tür, şekil, teknik ve konu gibi çeşitli unsurları açısından ortak özellikler gösteren sözlü ve yazılı eserlerin sınıflandırılmasıdır (Çetişli, 2006). Aytaş’a göre (2006) edebi türler şiir, tiyatro, anlatı (günlük, roman, hikâye, masal, efsane vb.) ve düşünce türleri (makale, söyleşi, mektup, özdeyiş, anı vb.) şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bu bağlamda eğitim-öğretim sürecinde kullanılan edebi türlerden biri hikâye/öyküler kapsamında ele alınan çözümlenmeli öyküdür.

Çözümlenmeli öykü, “Öğrencilerin yaşantılarından hareketle herhangi bir konu ve kazanımı düşünsel, ahlaki ve empatik boyutlarıyla öğretmeye yarayan bir edebi tür.” olarak tanımlanmaktadır (Kaymakçı, 2019). Burada çözümlenmeli öykü ile öykü çözümlenmenin birbirinden farklı olduğunu belirtmekte yarar vardır. Öykü çözümlenme, edebiyat ve dil öğretiminde kullanılan bir öykü analiz yöntemidir. Bu yöntemle öykü, sahne, ana ve yardımcı karakterler, problem durumu, problem çözme teknikleri, sonuç, ana fikir ve tepki gibi elementleri ile çözümlenir. Bu çözümlenmeden sonra soru sorma, dramatize ettirme, resim ve grafik çizdirme gibi birtakım etkinliklerle öykünün öğrencilere derinlemesine kavratılması sağlanır (Akyol, 2006). Öte yandan çözümlenmeli öykü ise herhangi bir konu ve kazanımı bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönleri ile öğrenciye sunan bir edebi türdür. İlk kez Don Rowe ve Jan Newton tarafından 1994 yılında İngiltere’de ilk ve ortaokullarda vatandaşlık eğitimini geliştirmek üzere hazırlanan “You, Me, Us! Social and Moral Responsibility for Primary School (Sen, Ben, Biz! İlkokul için Sosyal ve Ahlaki Sorumluluk)” adlı etkinlik kitabında kullanılan (Aslan, 2004) çözümlenmeli öykünün düşünsel, ahlaki ve empatik olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır. Bu boyutlar şu şekilde açıklanabilir:

Düşünsel boyut, öykünün içerisinde ilgili kazanımın bilişsel düzeyde ele alındığı boyuttur. Bu boyutta kazanım doğrultusunda öyküde verilen bilgiler sorgulanır. Öykünün genel yazım kuralları doğrultusunda açıklanan kavramlar ve olgusal bilgiler düşünsel boyutta verilen sorular aracılığıyla öykü kahramanlarının ağzından öğrencilere sorgulattır. Bu soruların Bloom taksonomisinin bilişsel alan düzeylerinden kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme seviyelerinde olması gerekmektedir (Kaymakçı, 2019).

Çözümlemeli öykünün ikinci boyutu ahlaki boyuttur. Bu boyut programın kazandırılmasını öngördüğü değerlerin sorgulandığı duyuşsal alana yönelik içerikten oluşur. Çalışkan'a göre (2005) ahlaki boyutta öğrencilere öykü kahramanlarının davranışlarının etik yönünden incelenmesi gerekir. Söz konusu boyutta öğrenciler, kahramanların işi ve davranışlarını ahlaki bir çözümleme ile iyi-kötü, doğru-yanlış, olumlu-olumsuz gibi değere yönelik özelliklerle değerlendirmeli ve bu değerlendirmelerin nedenlerini öykü sonunda sorulan sorulara cevap vermek suretiyle açıklamalıdır. Ancak bu soruların Bloom taksonomisinin duyuşsal alan düzeylerinden alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütlenme ve kişilik haline getirme seviyelerinde olmasına dikkat edilmelidir (Kaymakçı, 2019).

Üçüncü çözümleme boyutu ise empatik boyuttur. Empatik boyutta öğrencilerden devinişsel alana yönelik çıkarımlar yapmaları beklenmektedir. Bu çerçevede öykü kahramanlarının yaptıkları iş ve davranışların öğrencilerin penceresinden değerlendirilmesi esastır. Empatik boyutta sorulacak sorular aracılığıyla öğrenciler hem öykü kahramanlarının düşünce ve davranışlarını sorgulamalıdır hem de kahramanların yerine kendilerini koyarak aynı durum karşısında neler hissedeceklerini veya nasıl davranacaklarını düşünebilmelidir (Çalışkan, 2005; Kaymakçı, 2019).

Çözümlemeli öykü diğer derslerde olduğu gibi sosyal bilgilerde de kullanılabilir. Nitekim 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) incelendiğinde Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin (TYÇ) Kültürel Farkındalık ve İfade boyutunda “müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin gerekliliğine” vurgu yapılmıştır. Öte yandan programın uygulanmasında dikkat edilecek hususların 8. maddesinde “Efsane, destan, masal, atasözü, halk hikâyesi, türkü ve şiir gibi türlerden yararlanılarak Sosyal Bilgiler dersi edebî ürünlerle desteklenmelidir. Öğrenciler; konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı ve fıkra gibi edebî ürünler okumaya teşvik edilmelidir. Ayrıca uygun görülen kazanımlar resim, musiki, minyatür, gravür, hat, heykel, mimari, tiyatro, sinema gibi geleneksel veya modern sanat ürünleriyle desteklenmelidir.” denilerek edebi türlerin kullanımına dikkat çekilmiştir (MEB, 2018, s. 5,8).

Sosyal bilgiler dersinde çözümlemeli öykü kullanımının birtakım yararları bulunmaktadır. Örneğin; çözümlemeli öykü dersin ve öğretim programının amaçlarına ulaşmasını sağlar. Öğrencilere öğretim programı doğrultusunda konuya ilişkin bilgi, beceri ve değerleri kazandırır. Öğrencilerin gözünde geçmişte yaşamış insanlar ve olayları daha iyi canlandırır. Öğrencilere kendi yaşamlarından hareketle öğrenme imkânı sağlar. Eğlenerek öğrenme fırsatı sağlayarak onları derse karşı güdüler, farklı çevre, karakter ve olayları tanıtır, soyut bilgileri somutlaştırarak gündelik yaşamı dersin bir parçası haline getirir. Öğrencilerin gerçek ve kurgu arasındaki ayrımı fark etmelerini sağlar, okumaya olan ilgilerini artırır, ana dili sevdirecek kelime hazinelerini genişletir. Onlara önyargı ve kalıp yargılarla baş etme fırsatı sunar, çatışma çözme stratejilerini kazandırır (Aslan, 2004; Demir ve Akengin, 2011; Demircioğlu, 2010; Kabapınar, 2005; Kaymakçı, 2019; Rowe & Newton, 1994; Şimşek, 2010).

Sosyal bilgiler dersinde çözümlemeli öykünün kullanımı kadar onu kullanacak öğretmenlerin yetiştirilmesi de mühimdir. Hiç kuşkusuz 21. yüzyılda bir rehber, takım lideri ya da öğrenme arkadaşı olarak nitelendirilen öğretmenlerin farklı edebi türleri ve bu kapsamda değerlendirilen çözümlemeli öyküleri hazırlayabilmeleri ve kullanabilmeleri gerekmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin konuya ilişkin farkındalıklarının artırılmasında hizmet içi ve hizmet öncesi eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle hizmet öncesi eğitim döneminde öğretmen adaylarının genelde edebi türler özelde ise çözümlemeli öykünün içeriğine ilişkin kuramsal ve uygulamalı eğitim alması esastır. Bu bağlamda öğretmen adaylarına 1998, 2006 ve 2018 yıllarında Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarında Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri dersinin yanı sıra Özel Öğretim Yöntemleri I ve II ile Sosyal Bilgiler Öğretimi 1 ve 2 gibi dersler aracılığıyla edebi türler ve çözümlemeli öyküye ilişkin birtakım bilgi ve beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 1998; 2006; 2018).

Sosyal bilgiler dersinde çözümlenmeli öykünün kullanımına ilişkin literatür incelendiğinde çeşitli kuramsal ve uygulamalı araştırmaların yapıldığı görülmektedir:

Çözümlenmeli öykü kavramını ilk kez kullanan Don Rowe ve Jan Newton, 1994 yılında hazırladıkları etkinlik kitabında çözümlenmeli öykünün vatandaşlık eğitiminde etkin olarak nasıl kullanılması gerektiğine ilişkin ipuçları vermişlerdir (Çalışkan, 2005). Türkiye’de ise “İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılabilecek Bir Öğretim Yöntemi Olarak Çözümlenmeli Öykü” başlıklı kitap bölümünde Kabapınar (2005), İngiltere’deki yaklaşımdan hareketle çözümlenmeli öykünün kuramsal çerçevesini örnek öyküler aracılığıyla açıklamıştır. Diğer bir kuramsal araştırma olan “Çözümlenmeli Öyküler ile Sosyal Bilgiler Öğretimi” adlı kitap bölümünde Kaymakçı (2019) çözümlenmeli öykünün hem içeriğini hem de hazırlanış ve uygulanış aşamalarını bir etkinlik örneği ile açıklamıştır.

Uygulamalı araştırmalara bakıldığında Aslan (2005) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde çözümlenmeli öykü kullanılarak işlenen dersin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin akademik başarı, derse yönelik tutum ve düşünme becerilerine etkisinin değerlendirildiği görülmektedir. Araştırma sonucunda çözümlenmeli öykü yönteminin öğrencilerin başarısını artırdığı fakat tutum ve düşünme becerilerinde önemli bir farklılık ortaya çıkarmadığı belirlenmiştir. Aynı yıl Çalışkan (2005) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde ise çözümlenmeli öykünün bir aktif öğrenme aracı olarak kullanımı ele alınmıştır. Araştırmada çözümlenmeli öykü yönteminin öğrencilerin başarılarına ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına katkı sağladığı ayrıca öğrencilerin ruh hallerini de olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretiminde edebi türlerin kullanımına ilişkin birçok araştırma (Akyol, 2011; Ateş ve Oruç, 2019; Bölücek, 2008; Çifçi, 2011; Edgington, 2002; Er, 2005; Er ve Kaymakçı, 2016; Erdem, 2010; Erdoğan, 2007; İbret, Karasu-Avcı, Karabıyık, Güleş ve Demirci, 2017; Kaymakçı, 2013; Kaymakçı, 2019; Keskin, 2008; Maxim, 1999; Otluoğlu, 2001; Öztürk ve Otluoğlu, 2003; Topçu ve Kaymakçı, 2018; Özpek, 2020; Tekgöz, 2005; Tokcan, 2019; Yeşilbursa ve Sabancı, 2015; Zarnowski, 2003) bulunmasına rağmen çözümlenmeli öykü ile ilgili araştırmalar eğitim-öğretim düzeyi, konu, yöntem ve örneklem grubu açısından sınırlılıklar göstermektedir. Ayrıca çözümlenmeli öykünün kullanımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik herhangi bir araştırma da bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu araştırmayla ilgili literatüre katkı sağlanacak, mevcut durum tespit edilecek, sosyal bilgiler eğitiminde çözümlenmeli öykünün kullanımına yönelik olarak ileride yapılacak araştırmalara da esin kaynağı olunacaktır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çözümlenmeli öyküye ilişkin farkındalıklarını ortaya koymaktır. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının çözümlenmeli öykünün tanımına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının çözümlenmeli öykünün sosyal bilgiler dersinin öğretimine olan katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmen adaylarının çözümlenmeli öykünün sosyal bilgiler öğretmenlerine katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmen adaylarının çözümlenmeli öykünün öğrencilere olan katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğretmen adaylarının çözümlenmeli öykünün öğretmen yetiştirmede kullanılmasının gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel metodoloji kapsamında betimsel yöntem kullanılmıştır. Bilindiği gibi betimsel yöntem, mevcutta var olan veya geçmişte meydana gelmiş bir durumu olduğu şekliyle tasvir eden bir

yöntemdir (Karasar, 2008). Araştırma sorusuna ilişkin mevcut durumu ve nitelikleri ortaya koyması, güncel verilere dayalı açıklamalar yapmaya olanak sağlaması ve amaca uygunluk nedeniyle araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır (Borg, Gall ve Gall, 1993; Cresswell, 2017).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinin sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise aynı programın 3. sınıf düzeyinde öğrenim gören, “Sosyal Bilgilerde Yazılı ve Sözlü Edebiyat İncelemeleri” dersini almış ve bu ders kapsamında çözümlenmeli öykünün sosyal bilgilerde kullanımına ilişkin eğitime katılmış, 97’si erkek, 84’ü kadın toplam 181 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem, araştırmanın amacına uygun olarak, tanıdık çevreden kişilerle çalışmaya imkân sağlaması, araştırmaya zaman ve çaba açısından ekonomiklik kazandırması gibi özellikleri nedeniyle uygun örnekleme kullanılmıştır (Balcı, 2016).

2.3. Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama süreci “Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri” dersi kapsamında yürütülmüştür. Araştırmacılar tarafından derste öncelikle örnekler üzerinden kuramsal olarak çözümlenmeli öykü ve içeriği hakkında öğretmen adaylarına bilgilendirme yapılmıştır. Öğretmen adaylarından Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlar doğrultusunda çözümlenmeli öykü yazmaları ve bunu derste sunmaları istenmiştir. Sonrasında öğretmen adayları, 40 dakikalık bir ders planı doğrultusunda çözümlenmeli öykülerini yazdıktan sonra sınıfta diğer öğretmen adayları ile paylaşmışlardır. Öğretmen adayları birbirlerinin öykülerini inceleyip geri bildirim vermişlerdir. Aynı zamanda araştırmacılar da her bir öğrenciye çalışmalarına ilişkin dönütler vermişlerdir.

2.4. Veri Toplama Aracı ve Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan anket formu kullanılmıştır. Anketler insanların taşıdıkları karakteristiklerin, gösterdikleri davranışların, benimsedikleri kanı ya da görüşlerin ve sahip oldukları tutumların öğrenilmesinde belki de en güvenilir kaynaktır. Anket cevapları katılımcıların sözlü ve yazılı açıklamalarıdır. Bu açıklamaları elde etmenin yolu ise; onlarla soru sorarak iletişime girmektir. Anketle bilgi toplamada, soru sorma yolu benimsenir. Açık uçlu anket soruları, soruların belirli bir plan dâhilinde hazırlanarak verilerin kolaylıkla organize edilmesine ve analiz edilebilmesine imkân sağlar (Balcı, 2016; Borg, Gall ve Gall, 1993; Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017; Popping, 2015; Seidman, 1998). Bu bağlamda hazırlanan soruların belli bir plan dâhilinde sıralanıp verimli sonuçların edinilmesine ve analiz edilebilmesine imkân tanınması ve amaca uygunluk gibi nedenlerle araştırmada açık uçlu sorulardan oluşan anket formu kullanılmıştır.

Anket formu hazırlanırken öncelikle ilgili literatür taranmıştır. Sonrasında hazırlanan taslak form sosyal bilgiler eğitimi alanında uzman iki akademisyen ve bir dil uzmanının görüşüne sunulmuştur. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında öğrenim gören 5 öğretmen adayı ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Alınan geribildirimler doğrultusunda forma son hali verilmiştir.

2.5. Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin veriler bir devlet üniversitesinin sosyal bilgiler öğretmenliği 3. sınıf lisans programında öğrenim görmekte olan ve “Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat” dersini almış öğretmen adaylarından yüz yüze toplanmıştır. 181 öğretmen adayının gönüllü katılımı ile gerçekleştirilen araştırma verileri, bahar yarıyılında toplanmıştır. Veriler toplanırken öğretmen adaylarına kimliklerinin açıklanmayacağı, araştırmanın bilimsel bir çalışma olduğu ve elde edilen verilerin tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacağı hatırlatılmıştır. Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan gerekli izin alınarak araştırma verileri toplanmıştır.

2.6. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi aracılığıyla çözümlenmiştir. Birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmesi ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaya imkân tanınması nedeniyle araştırmada içerik analizi kullanılmıştır (Borg, Gall ve Gall, 1993; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

İçerik analizinden öncelikle öğretmen adaylarının açık uçlu anket formunda yer alan sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Sonrasında tümevarımcı bir yaklaşımla oluşturulan kodlardan yola çıkarak temalar oluşturulmuştur. Daha sonra öğretmen adaylarının cevapları doğrultusunda oluşturulan tema ve kavramların yüzde ve frekansları hesaplanarak her bir araştırma sorusuna ait tablolar oluşturulmuştur. Katılımcıların gerçek isimleri yerine (Ör; K1 [kadın], E1 [erkek]) şeklinde takma isimler kullanılmış, doğrudan yapılan alıntılarla analizler desteklenmiştir.

Araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini inandırıcılık, aktarılabirlik ve tutarlılığının sağlanması amacıyla birtakım işlemler yapılmıştır. İnandırıcılığın sağlanması için uzman incelemesi yönteminden yararlanılarak araştırma konusu hakkında ve içerik analizi hakkında uzman kişilerin, araştırma deseninden toplanan verilere, bunların analizine ve sonuçların yazımına kadar olan süreçlerin tamamına ilişkin görüşleri alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Ayrıca tüm veri setleri eleştirel bir gözle üç bağımsız uzman tarafından incelenmiştir. Veri analizinin güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen; Güvenirlik = (Görüş Birliği) / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) uyuşum yüzdesi formülü kullanılmıştır. Formülün hesaplanması sonucunda araştırmada uyuşum yüzdesi %85 olarak hesaplanmıştır. Ortaya çıkan uyuşum yüzdesinin %80'in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmanın aktarılabirlik boyutunda ayrıntılı betimlemeye başvurulmuştur. Böylece araştırmada verilerin doğasına uygun şekilde okuyucuya sunulması doğrudan aktarmalar ile veriler detaylı bir şekilde açıklanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3. BULGULAR VE YORUM

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çözümlenmeli öyküye ilişkin farkındalıklarını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada toplanan verilerin analizi neticesinde elde edilen bulgular aşağıda alt başlıklar halinde açıklanmıştır:

3.1. Çözümlemeli Öykünün Tanımına İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci sorusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çözümlemeli öykünün tanımına ilişkin görüşleri incelenmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çözümlemeli Öykünün Tanımına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Üç boyutlu öykü	43	24,29
Kazanıma uygun yazılan öykü	39	22,03
Öyküyü derinlemesine analiz etme	31	17,51
Etkinlik	19	10,73
Konuyu öykü aracılığıyla öğretme	18	10,16
Kurgusal bir metin	16	9,03
Değer ve beceri kazandırmayı amaçlayan metinler	9	5,08
Öykünün detaylı şekilde bireye aktarılması	2	1,12
Toplam	177	100

Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adayları çözümlemeli öyküyü, üç boyutlu öykü (%24,29), kazanıma uygun yazılan öykü (%22,03), öyküyü derinlemesine analiz etme (%17,51), etkinlik (%10,73), konuyu öykü aracılığıyla öğretme (%10,16) şeklinde tanımlamışlardır. Ayrıca ilgili tabloya bakıldığında öğretmen adaylarının bu temalara ek olarak çözümlemeli öyküyü kurgusal metin (%9,03), değer ve beceri kazandırmayı amaçlayan metinler (%5,08) ve öyküyü detaylı şekilde aktarma (%1,12) olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu doğrultuda ilgili tablo incelendiğinde 181 öğretmen adayının açık uçlu anket formunda bazı yanıtların soru ile ilgisiz olması sebebiyle elenmiştir. Bu sebeple toplam sayı 177 olarak belirtilmiştir.

Öğretmen adayları (%24,29) çözümlemeli öykünün üç boyutlu öykü olduğunu düşünmektedirler. Bu konuyu K13; *“Çözümlemeli öykü, belirlenen kazanım doğrultusunda yazılan hikâyenin çok boyutlu olması yani eleştirel, empatik, ahlaki düşünce boyutlarını da ek alınarak yazılmasıdır.”* şeklinde açıklamışlardır.

Çözümlemeli öykünün kazanıma uygun yazılan öykü olduğunu savunanlara göre (%22,03) çözümlemeli öykü; kazanımı öyküleştirme, öykü aracılığıyla kazanımı aktarmadır. Bu kapsamda çözümlemeli öykülerin kazanımı öyküleştirme olduğunu düşünen K29 kodlu öğretmen adayı konu hakkındaki görüşünü; *“Konu ve kazanıma uygun bilgileri öyküleştirerek öğrencilere sunulması, öğrencilerinde bunu düşünsel, empatik boyutta incelemesi ve değerlendirmesidir”* şeklinde açıklamıştır. Öte yandan öykü aracılığıyla kazanımı aktarma olduğunu düşünen öğretmen adayları da vardır. E30 bu durumu; *“Çözümlemeli öykü bir kazanımı kavratılmak için, bu kazanımla ilgili bir fikir çevresinde öykü yazmaktır. İçinde düşünsel, empatik ve ahlaki boyutlarda ilgili bilgilerde içerir.”* şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adaylarının %17,51'ine göre çözümlemeli öykü, öyküyü derinlemesine analiz etmektir. Buna göre çözümlemeli öyküler öykünün çözümlenmesi, öyküde duygu ve düşüncelerin, derinlemesine incelenmesi, öykünün üç boyutlu değerlendirilmesini ifade etmektedir. Bu kapsamda çözümlemeli öykülerin, öykülerin çözümlenmesi olarak düşünülmektedirler. Bu durumu E59 kodlu öğretmen adayı; *“Öykünün çözümlenmesidir. Ahlaki, düşünsel ve empatik boyutlarda öyküde sorular ile sonuçlar çıkartılır.”* şeklinde ifade etmiştir. Çözümlemeli öykülerin duygu ve düşüncelerin derinlemesine incelenmesi olduğunu düşünen öğretmen adaylarından E3; *“Bana göre çözümlemeli öykü demek; öykünün duygu ve düşüncelerini tam olarak çıkarmak ve anlamaktır.”* demiştir. Öğretmen adaylarından çözümlemeli öykünün üç boyutlu değerlendirilmesini ifade edenlerden E36 kodlu öğretmen adayı bu durumu *“Anlatılan öykünün kişide bıraktığı ahlaki, düşünsel ve empati boyutunu da göz önüne alarak değerlendirilmesidir.”* şeklinde açıklamıştır.

Öğretmen adayları (%10,73) çözümlemeli öyküyü öğretimsel faaliyetlerde yararlanılan bir etkinlik olarak tanımlamaktadırlar. Buna göre öğretmen adayları konu ile ilgili ifadelerinde çözümlemeli öykünün farklı bir yöntem, çalışma yaprağı ve öğretimde kullanılan bir araç olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre çözümlemeli öykülerin farklı bir yöntem olduğunu düşünen katılımcılar bulunmaktadır. Öğretmen adaylarından E22; *“Dersin içeriğini somutlaştırmak, konuyu işlenebilir ve zevkli hale getirmek amacı ile yapılan öğrencilerin etkin olduğu güzel bir etkinlik.”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Çözümlemeli öykülerin çalışma yaprağı olduğunu düşünen öğretmen adayları da bulunmaktadır. Konu hakkında E21; *“Çözümlemeli öykü kazanımların daha kapsamlı olması için yani daha derinleşmesi için öğrencilerin yararına olan bir çalışma kağıdıdır.”* demiştir. Öte yandan çözümlemeli öykülerin öğretimde kullanılan bir araç olduğunu düşünen öğretmen adayları bulunmaktadır. Konu hakkında K52 kodlu öğretmen adayı; *“Dersi eğlenceli işlemeye yarayan bir araç olduğunu düşünüyorum.”* diyerek düşüncesini açıklamıştır.

Öğretmen adaylarına göre (%10,16) çözümlemeli öykü, konunun öykü aracılığıyla öğretilmesidir. Öğretmen adayları söz konusu temaya ilişkin tanımlarında; bilgi vermeyi amaçlayan yazı, öykü formatında bilgi vermek gibi ifadelerle dikkat çekmişlerdir. Öğretmen adayları çözümlemeli öykülerin bilgi vermeyi amaçlayan yazılar olduğunu düşünmektedirler. Bu durumu E15; *“Bir konu hakkında*

öykünün içerisinde geçen olaylarla birlikte bilgi vermeyi amaçlayan yazılardır” şeklinde açıklamıştır. Öte yandan öğretmen adayları çözümlemeli öyküleri, öykü aracılığıyla bilgi aktarımı olarak ifade etmişlerdir. Bu durumu K21 kodlu öğretmen adayı; “Çözümlemeli öykü çocuğa öykü formatında bilgi vermektir. Çocuk böylece o düz bilgi metnini okumak yerine eğlenerek öğrenecektir.” şeklinde açıklamıştır.

Öğretmen adaylarına göre (%9,03) çözümlemeli öyküler bir olay ya da düşünceyi anlatan ve planlı yazılan yazılardır. Ayrıca öğretmen adayları çözümlemeli öykülerin konunun öyküleştirdiği ve fikir anlatan edebi metinler olduğunu düşünmektedirler. Öğretmen adayları çözümlemeli öykülerin konunun öyküleştirdiğini düşünmektedirler. Bu durumu E41 kodlu öğretmen adayı; “Belli bir konunun öykü haline getirilip akılda daha kalıcı olmasına denir.”; K43; “Çözümlemeli öykü bir konu üzerinde yazılmış öyküdür. Bu öyküde öğrencilere ahlaki, düşünsel, ve empatik boyutlarla ilgili sorular sorulur. Öyküde bu boyutlar verilmeye çalışılır ve çocukların sorulara cevap verilmesi sağlanır.” şeklinde ifade etmiştir. Öte yandan çözümlemeli öykülerin fikir anlatan edebi metin olduğunu düşünmektedirler. Bu düşünceye örnek olarak “Bana göre çözümlemeli öykü, kazandırılmak istenen bilgiyi kurgu içinde ve olay örgüsünü kullanarak anlatmaya yarayan edebi türdür (E16).” ifadesi gösterilebilir.

Öğretmen adaylarına göre (%5,08) çözümlemeli öyküler değer ve beceri kazandırmayı amaçlayan metinlerdir. Bu konuda öğretmen adayları çözümlemeli öykülerin değer ve bilinç kazandırma, öğrencinin empati yeteneğini geliştirmek amacıyla yazılan öyküler, beceri geliştirmeyi amaçlayan öykü, öğrenciye düşünme yetisi kazandıran öykü, değer kazandırmayı amaçlayan öykü vurgu yapmışlardır. Buna göre öğretmen adayları çözümlemeli öykülerin değer ve bilinç kazandırma olduğunu düşünmektedirler. Bu durumu K8 kodlu öğretmen adayı; “Belli bir olay etrafında gelişen bir sorun durumu oluşturulup bu durumun çözüme ulaştırılıp bir değer ve bilinç kazandırılmasıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Bazı öğretmen adayları ise çözümlemeli öykülerin öğrencinin empati yeteneğini geliştirmek amacıyla yazılan öyküler olduğunu ifade etmişlerdir. Konu ile ilgili olarak K49 kodlu öğretmen adayı; “Öykü ile öğrencinin öyküde geçen iyi-kötü, doğru-yanlış gibi nitelendirdiği davranışları bulması ve bu davranışlar ile öğrenciyi düşünmeye sevk ederek kahramanların veya yazarın yerine kendilerini koyarak empati yeteneğini geliştirmesi için yazılan öyküdür.” Öte yandan öğretmen adayları çözümlemeli öykülerin beceri geliştirmeyi amaçlayan öykü olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda E39 kodlu öğretmen adayı; “Ahlaki, empatik ve düşünsel bilgi boyutlarla soru sorarak konuyu ya da kazanımımızı irdeleyerek öğrenciye düşünme yetisi kazandırmak için yazılan öykülerdir.” E5; “Çözümlemeli öykü ile öğrencilere verilmek istenen bilgi ve beceriler onları sıkmadan zevkli bir şekilde öğretilir.” Buna ilaveten öğretmen adaylarının bir kısmı çözümlemeli öykülerin öğrencilere düşünme yetisi kazandırma olduğunu belirtmişlerdir. Konu ile ilgili olarak E39 kodlu öğretmen adayı; “Ahlaki, empatik ve düşünsel bilgi boyutlarla soru sorarak konuyu ya da kazanımımızı irdeleyerek öğrenciye düşünme yetisi kazandırmak için yazılan öykülerdir.” demiştir. Son olarak öğretmen adaylarının çözümlemeli öykülerin değer kazandırmaya vurgu yaptıkları görülmüştür. Konu ile ilgili olarak K97 kodlu öğretmen adayı; “Çözümlemeli öykü başta olumsuz olan üzerinden yazılmış sonrasında bir değer kazandırmayı amaçlayan öyküdür. Başta olumsuz olan davranış öykünün sonlarında olumlu duruma dönüşür ve çocukta farkındalık yaratılır.” demiştir.

Öğretmen adayları (%1,12) çözümlemeli öyküyü detaylı bir şekilde bireye aktarılması olarak ifade etmişlerdir. Konu ile ilgili olarak E37; “Belirlenmiş bir öykünün detaylarıyla birlikte bireye verilmesine denir.” demiştir.

3.2. Çözümlemeli Öykünün Sosyal Bilgiler Öğretimine Katkılarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çözümlemeli öykünün sosyal bilgiler öğretimine olan katkılarına ilişkin görüşleri öğrenci, öğretmen ve ders boyutu olmak üzere üç boyut ortaya çıkmıştır. Buna göre Tablo 2’te öğretmen adaylarının çözümlemeli öykünün sosyal bilgiler dersine olan katkılarına yer verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çözümlemeli Öykünün Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretimine Katkılarına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Öğrenmeyi kolaylaştırma	58	37,41
Öğrenmeyi kalıcı kılma	33	21,29
Dersin zevkli hale gelmesi	41	26,45
Değer öğretimine katkı sağlama	12	7,74
Konuyu pekiştirme	4	2,58
Günlük hayatla ilişkilendirme	3	1,93
Konuyu ahlaki, empatik ve düşünsel boyutta öğretme	2	1,29
Öğrencilere dönüt vermenin kolaylaşması	1	0,64
Zamandan tasarruf sağlama	1	0,64
Toplam	155	100

Tablo 2’ye göre çözümlemeli öykünün sosyal bilgiler öğretimine katkıları hakkında öğretmen adayları öğrenmeyi kolaylaştırma (%37,41), öğrenmeyi kalıcı kılma (%21,29), dersin zevkli hale gelmesi (%26,45) ifadelerine dikkat çekmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmen adayları değer öğretimine katkı sağlama (%7,74), konuyu pekiştirme (%2,58), günlük hayatla ilişkilendirme (%1,93), konuyu ahlaki, empatik ve düşünsel boyutta öğretme (%1,29), öğrencilere dönüt vermenin kolaylaşması (%0,64) zamandan tasarruf sağlama (%0,64) ifadelerini kullanarak çözümlemeli öykünün sosyal bilgiler öğretimine olan katkılarını belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarına göre (%37,41) çözümlemeli öyküler öğrenmeyi kolaylaştırması yönünden sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlamaktadır. Öğretmen adayları bu konuda soyut bilgilerin somutlaştırılmasına değinmişlerdir. Bu görüşe örnek olarak; “Öyküler öğrencilerin konuyu kafalarında somutlaştırmalarını sağlar (E29).”; “Sosyal bilgilerde olgular genelde soyut olduğu için bunu öğrencilere vermek oldukça zordur. Bunu çocuğa en güzel öğretmenin yolu çözümlemeli öyküdür (E62).” ve “Öğrencinin kafasında soyut olan bir şeyi somut hale getirir (K44).” ifadeleri gösterilebilir.

Öğretmen adayları (%21,29) çözümlemeli öykülerin öğrenmeyi kalıcı kılma yönünden sosyal bilgiler öğretimine katkı sağladığını düşünmektedirler. Bu konuda E79 kodlu öğretmen adayı; “Bu tür öykünün sosyal bilgiler dersinde herhangi bir konu için verilmek istenen kazanımın analizi yapılarak öğrencilere verildiğinde bilgilerin kalıcılığı sağlanabilir.” demiştir.

Öğretmen adaylarının %26,45’i dersin zevkli hale gelmesi yönünden çözümlemeli öykülerin sosyal bilgiler öğretimine katkı sağladığına dikkat çekmişlerdir. Öğretmen adaylarından K88; “Dersi eğlenceli hale getirir.” K95; “Bizim derslerimiz coğrafya, tarih, inkılap ve vatandaşlıktan ibarettir. Bu derslerin anlatımı ve sınıfta sıkılmadan ders anlatmak ve kazanımları öğrenciye geçirmek oldukça zordur. Hele ki dersler tarih, inkılap ve vatandaşlık olunca... İşte burada çözümlemeli öykü kullanarak derse ilgi çekebiliriz.” diyerek düşüncesini açıklamıştır.

Öğretmen adaylarına göre (%7,74) çözümlemeli öyküler değer öğretimine katkı sağlama yönünden sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlamaktadır. Konu ile ilgili olarak K9 kodlu öğretmen adayı; “Değer öğretimine katkısı olacağını düşünüyorum. Çocuklar öykülerin ahlaki yönleriyle değerleri kavrayabilecekler...” E19 ise, “Öğrencilerde eksik olan değerleri en iyi şekilde kazandırmayı sağlar.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Öğretmen adayları (%2,58) konunun pekiştirilmesine katkı sağlama yönünden çözümlemeli öykülerin sosyal bilgiler öğretimine katkı sağladığını düşünmektedirler. Konu ile ilgili olarak K80; “Herhangi bir

üniteyi, konuyu öğrencilerin iyi bir şekilde pekiştirebileceğini düşünüyorum.” şeklinde görüşünü açıklamıştır.

Öğretmen adayları (%1,93) çözümlenmeli öykülerin günlük hayatla ilişkilendirme yönünden sosyal bilgiler öğretimine katkı sağladığını belirtmişlerdir. K85; “Öyküde sorulan sorularla düşünsel, ahlaki ve empatik boyutları ele alınarak cevaplar verilmesi günlük hayatta karşılaşıcağımız sorunlar üzerinde etkili olabilir.” demiştir.

Çözümlenmeli öyküler konuyu ahlaki, empatik ve düşünsel boyutta öğretme yönünden sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlamaktadır. Bu konuda K33 kodlu öğretmen adayı; “Sosyal bilgileri öğretirken dönemlerin olayları ve kişileri bu üç boyutta ele alarak daha iyi öğretebiliriz.” demiştir.

Çözümlenmeli öyküler öğrencilere dönüt vermenin kolaylaşması bakımından sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlamaktadır. Konu ile ilgili olarak E61 kodlu öğretmen adayı; “Bu sayede öğrenciden dönüt alınması kolaylaşır.” diyerek düşüncesini açıklamıştır.

Öğretmen adaylarının %0,64’ü zamandan tasarruf sağlaması bakımından çözümlenmeli öykülerin sosyal bilgiler öğretimine katkısı olduğunu düşünmektedir. Bu konuda K8 kodlu öğretmen adayı; “... Sınıf ortamında kısa süre içerisinde daha kolay ve anlaşılır ve bir metin olduğundan dersin öğretiminde katkı sağlayabilmektedir.” demiştir.

3.3. Çözümlenmeli Öykünün Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Katkılarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 3’te öğretmen adaylarının çözümlenmeli öykünün sosyal bilgiler öğretmenlerine sağlayacağı katkılarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çözümlenmeli Öykü Kullanımının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Katkılarına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Öğrenci seviyesine inmeyi kolaylaştırma	4	50
Kazanımı gerçekleştirme	2	25
Yazma becerisini geliştirme	1	12,5
Yöntem ve teknik bilgisine katkı sağlama	1	12,5
Toplam	8	100

Tablo 3’e bakıldığında öğretmen adayları çözümlenmeli öykünün öğrenci seviyesine inmeyi kolaylaştırma (%50), kazanımı gerçekleştirme (%25), yazma becerisini geliştirme (%12,5) yönünden sosyal bilgiler öğretmenlerine katkısı olduğunu düşünmektedirler. Benzer şekilde ilgili tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının (%12,5) çözümlenmeli öykülerin sosyal bilgiler öğretmenlerine yöntem ve teknik bilgisine katkı sağladığını ifade ettikleri görülmektedir.

Öğretmen adaylarına göre (%50) çözümlenmeli öyküleri sosyal bilgiler öğretiminde kullanmak sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenci seviyesine inmeyi kolaylaştırma yönünden katkı sağlamaktadır. K71 bu durumu şöyle açıklamıştır; “Çözümlenmeli öykü sayesinde öğrencilere aktarmak istediklerimizi onların da anlayabileceği sade bir şekilde aktarabiliriz.”

Öğretmen adayları (%25) çözümlenmeli öykülerin kazanımı gerçekleştirme yönünden sosyal bilgiler öğretmenlerine katkısı olduğuna dikkat çekmişlerdir. Buna göre öğretmen adayları çözümlenmeli

öykülerin öğrenciye istendik davranışı kazandırmada yardımcı olduğuna inanmaktadırlar. E16'ya göre çözümlenmeli öyküler öğretmenlerin “*Belirlenen hedef ve davranışları kazandırmada etkili olacaktır*”.

Kazanım dâhilinde bir şeyler yazmanın öğretmenin yazma becerisini geliştirme yönünden katkı sağlamaktadır. Konu hakkında tek görüş bildiren E14 kodlu öğretmen adayı; “*Sosyal bilgiler öğretmenin belli bir kazanım dâhilinde bir şeyler karalaması, şiir ve çözümlenmeli öykü yazabilmesi açısından önemlidir*” demiştir.

Öğretmen adayları (%12,5) çözümlenmeli öykülerin yöntem ve teknik bilgisi yönünden sosyal bilgiler öğretmenlerine katkısı olduğunu düşünmektedirler. Bu durumu E26 kodlu öğretmen adayı; “*Öğretmen adaylarının tecrübe sahibi olmasını sağlar. Öğretmenin derste hangi yöntem ve metodu uygulayacağına katkısı olacaktır.*” şeklinde açıklamıştır.

3.4. Çözümlenmeli Öykünün Öğrencilere Katkılarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 4'te öğretmen adaylarının çözümlenmeli öykünün öğrencilere sağlayacağı katkılarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çözümlenmeli Öykünün Kullanılmasının Öğrencilere Olan Katkılarına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Beceri geliştirme	81	74,31
Duyuşsal gelişime katkı sağlama	11	10,09
Derse dikkatini çekme	8	7,33
Derse aktif katılımı sağlama	7	6,42
Okuma alışkanlığı kazandırma	2	1,83
Toplam	109	100

Tablo 4'e göre öğretmen adayları sosyal bilgiler öğretiminde çözümlenmeli öykü kullanımının öğrencilere olan katkısında beceri geliştirme (%74,31), duyuşsal gelişime katkı sağlama (%10,09) derse dikkatini çekme (%7,33), ifadelerini vurguladıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmen adayları konu ile ilgili olarak derse aktif katılımı sağlama (%6,42) ve okuma alışkanlığı kazandırma (%1,83) ifadelerinin altını çizmiştir.

Öğretmen adaylarına göre (%74,31) çözümlenmeli öykülerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması öğrencilerin beceri gelişimine (empati, yazma, yaratıcılık, iletişim, çıkarımda bulunma, sorumluluk, geçmiş ve gelecek arasında bağlantı kurma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma) katkı sağlamaktadır. Konu ile ilgili olarak öğretmen adaylarının empati becerisine değindikleri görülmektedir. Bu düşüncedeki öğretmen adaylarının görüşlerine “*Öğrenciler düşünsel, ahlaki ve empatik inceleme bölümlerini metni değerlendirerek doldurduğunda kendisini öykü karakterinin yerine koymayı, olaylara başka perspektiflerden de bakılabileceğini anlayarak sabit fikirlilikten kurtulmasını sağlayabilmektedir. Bu açıdan empatik inceleme özellikle tarih konusunda dün ile bugünü mukayese vazgeçilmez bir araç olarak almaktadır (K49)*” örnek olarak gösterilebilir. Öğretmen adayları konu hakkında aynı zamanda yazma becerisinin de geliştiğini ifade etmişlerdir. Bu durumu K27; “*Öğrencinin öykü yazma becerisini geliştirme*” şeklinde açıklamıştır. Öte yandan öğretmen adayları çözümlenmeli öykülerin öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine katkı sağladığını düşünmektedirler. Bu düşüncedeki öğretmen adaylarının görüşlerine “*Çözümlenmeli öykü yaratıcı düşüncüyü sağlıyor (K59).*” örnek olarak verilebilir. Öğretmen adaylarının bazıları da çözümlenmeli öykülerin iletişim becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. K9 bu durumu şöyle açıklamıştır; “*...Çocuklar öykülerin empatik boyutu ile karşısındaki anlama, iletişim becerisi gelişecektir.*” Çözümlenmeli öyküler öğrencilerin çıkarımda bulunmalarına

katkı sağlamaktadır. K61 kodlu öğretmen adayı; “*Öğrenci çözümlmeli öyküyü okuyarak çıkarım bulunur.*” demiştir. Buna ilaveten çözümlmeli öykülerin öğrencilerin sorumluluk geliştirmelerine katkı sağladığı düşünülmektedir. E21’e göre “*Çözümlmeli öykü ile öğrencilere hem sorumluluk duygusu kazandırılır hem de öğrencilerin konu hakkında bilgi edinmeleri sağlanır.*” Öğretmen adayları arasında çözümlmeli öykülerin öğrencilerin geçmiş ve gelecek arasında bağlantı kurmasına katkı sağladığı düşünenlerde vardır. Bu düşüncedeki öğretmen adaylarının görüşlerine “*Çözümlmeli öyküler geçmiş ve gelecek arasında bağlantı kurar (K94).*” ifadesi örnek verilebilir. Son olarak öğretmen adayları çözümlmeli öykülerin öğrencilerin Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin gelişimine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bu durumu E67; “*Çözümlmeli öyküler öğrencinin Türkçeyi doğru ve güzel kullanabilme becerisini geliştirir. Kelime hazinesini geliştirir.*” şeklinde açıklamıştır.

Öğretmen adaylarına göre (%10,09) çözümlmeli öyküler öğrencilerin duyuşsal gelişimine katkı sağlamaktadır. Konu ile ilgili K7 kodlu öğretmen adayı; “*Sosyal bilgiler sadece bilişsel düzeyde öğretim yapılan bir ders değil, öğrencinin aynı zamanda duyuşsal becerilerine de katkıda bulunan bir derstir. Çözümlmeli öyküyle öğrencinin duyuşsal yönüne de katkı sağlanacağını düşünüyorum.*” şeklinde görüşünü açıklamıştır.

Çözümlmeli öyküler öğrencilerin derse dikkatini çekme yönünden sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilere katkı sağlamaktadır. Bu düşüncüyü savunan öğretmen adayları (%7,33) konu ile ilgili olarak görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: “*Yazılan öykülerle ders daha etkili hale getirilir ve öğrencinin dikkatini daha çok çeker (K58).*”

Öğretmen adayları (%6,42) çözümlmeli öykülerin öğrencilerin derse aktif katılımın sağlama yönünden öğrencilere katkısı olduğunu düşünmektedirler. Bu durumu E22 kodlu öğretmen adayı; “*Öykü, öykü bilmece, tekerleme özellikle öğrenciler için zevkli, eğlenceli ve katılımı bol olduğu için ve özellikle öğrenciyi ders katığı, düşünemeye sevk ettiği için kullanılabilir.*” şeklinde açıklamıştır.

Öğretmen adayları (%1,83) çözümlmeli öykülerin öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma bakımından sosyal bilgiler öğretimine katkı sağladığını düşünmektedirler. Bu konuyu E73; “*Çözümlmeli öyküler öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırır.*” şeklinde açıklamıştır.

3.5. Çözümlmeli Öykünün Öğretmen Yetiştirme Sürecinde Kullanılmasının Gerekliliğine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü sorusu olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çözümlmeli öykülerin öğretmen yetiştirmenin gerekliliğine ilişkin görüşleri Tablo 5’te açıklanmıştır:

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çözümlmeli Öykünün Öğretmen Yetiştirmede Kullanılmasına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f	%
Öğretmenlik meslek bilgisi	161	90,96
Alan bilgisi	12	6,77
Genel kültür	4	2,25
Toplam	177	100

Tablo 5’e göre öğretmen adayları çözümlmeli öykülerin öğretmenlik meslek bilgisi (%90,96), alan bilgisi (%6,77) ve genel kültür (%2,25) açısından öğretmen yetiştirmede kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. İlgili tablo incelendiğinde 181 öğretmen adayının açık uçlu anket formunda bazı yanıtları soru ile ilgisiz olması sebebiyle elenmiştir. Bu sebeple toplam sayı 177 olarak belirtilmiştir.

Öğretmen adaylarına göre (%90,96) çözümlenmeli öyküler öğretmenlik meslek bilgisi kazandırması yönünden öğretmen yetiştirmede kullanılmalıdır. Öğretmen adayları bunun nedenini öğretim yöntemleri bilgisine katkı sağlama, öğrenci seviyesine inmeyi kolaylaştırma, zor konuların öğretimini kolaylaştırma, öğretmen adayına çeşitli beceriler kazandırma (yaratıcılık, empati, çıkarım yapma vb.), meslek hayatına hazırlık, şeklinde açıklamışlardır. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayları çözümlenmeli öykülerin öğretim yöntemleri bilgisine katkı sağladığını düşünmektedirler. Bu durumu K48; *“Olumlu yönde etkisi olmuştur. Çünkü ilerde dersimizi verirken kazanımlarımız öğrencilere farklı sunma yolları, farklı öğretim yolları bulmamıza katkı sağlar.”* şeklinde açıklamıştır. Öte yandan öğretmen adayları çözümlenmeli öykülerin öğrenci seviyesine inmeyi kolaylaştırma yönünden öğretmen yetiştirmede kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Konu ile ilgili olarak K84 kodlu öğretmen adayı; *“Öğrencilerin düzeyine inmemizi sağlıyor. Onların gözünden olaylara bakmamızı sağlıyor.”* demiştir. Konu ile ilgili olarak bazı öğretmen adayları ise çözümlenmeli öykülerin zor konuların öğretimine katkı sağlanmasını düşünmelerinden dolayı öğretmen yetiştirmede gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu düşünceye örnek olarak; *“Mesela çocukların zorlanacağı bir konuyu işleyebilmek için öğretmen adayı bu uygulamayı iyi bilmeli ve yapmalıdır (E22).”* ifadesi gösterilebilir. Çözümlenmeli öykülerin öğretmen adaylarının meslek hayatına hazırlık açısından öğretmen yetiştirmede katkısı olduğunu düşünenler de vardır. Bu durumu E20 kodlu öğretmen adayı; *“Her sosyal bilgiler öğretmenin bilmesi gereken bir metot olduğunu düşünüyorum. Belki uygulama aşamasında zorlanıp istemeyecekler ama meslek hayatlarında büyük katkı sağlayacağını düşünüyorum”* şeklinde açıklamıştır. Son olarak öğretmen adayları çözümlenmeli öykülerin çeşitli beceriler (yaratıcılık, empati, analiz edebilme, çıkarım yapma vb.) kazandırma yönünden öğretmen yetiştirmede gerekli olduğunu düşünmektedirler. Bu düşünceye örnek olarak; *“Bence gerekli bir şey çünkü hepimiz geleneksel eğitim yöntemleriyle buralara gelmiş durumdayız ve çoğumuz bundan muzdaribiz. Bir öğretmenin yaratıcı fikirler sunabilen biri olmasından yanaysak ben öykü yazmanın gerekli olduğunu düşünüyorum (E11).”*; *“Öğretmen adayının öykü yazması ile hem kendi hayal gücünü geliştirmesini sağlarken hem de üretkenliğini artırıyor kendi yeteneklerini keşfetmesine katkı sağlıyor (K49).”*; *“Çözümlenmeli öykü yazmak beni bir öğretmen adayı olarak olumlu yönde etkiledi. Beni düşünmeye sevk etti. Üretmeye sevk etti. Bir çıkarım ortaya koymayı öğretti. Bu açılardan öğretmen yetiştirmede gerekliliği vardır (K61).”*; *“Olay anlatma becerisi kazandırır. Hayal etme, öykü uyarlama yeteneğine bakılır. Bu açıdan çok önemlidir. Ne derecede öykü yazılabilir. Kendi kendine başarılı olabiliyor mu, bu açıdan önemli bir yeri vardır (K2).”*; *“Çözümlenmeli öykü ile öncelikle yetişen öğretmen adayı olayları iyi algılayıp, olanları iyi analiz edebilme yeteneği elde edecektir (E60).”*; *“... Empatik düşünme becerisi kazandırır. Ne olursa olsun bir durum karşısında kişi kendini onun yerine koymaktan onun olduğu durum gibi kendini hayal etmeden o kişinin durumunu anlayamaz (K62).”* ifadeleri gösterilebilir.

Çözümlenmeli öyküler öğretmen adaylarına göre (%6,77) alan bilgisine katkı sağladığı için öğretmen yetiştirmede kullanılmalıdır. Öğretmen adaylarının bu duruma neden olarak öğretmen adayının alan bilgisine katkı sağlamasına ve edebi metinlerin kullanımının önemini kavramaya vurgu yaptıkları görülmüştür. Çözümlenmeli öykülerin öğretmen adaylarının alan bilgisine katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Bu düşünceye örnek olarak; *“Gerekliliği zorunlu olmayabilir ama olursa da öğrenci gözünde belli bir gidişata, olayın seyrini anlamasında yardımcı olur. Bu ödev benim açımdan çok yardımcı oldu. Alanıma uygun konularda çok yararlı olacağını da düşünüyorum (K44).”* ifadesi gösterilebilir. Öte yandan çözümlenmeli öykülerin öğretmen yetiştirmede kullanılması gerektiğini düşünen öğretmen adaylarında K20 konu ile ilgili olarak; *“Bence sosyal bilgiler öğretmeni, çözümlenmeli öykü yazabilmeli ve bu konuda kendini geliştirmelidir. Sosyal bilgiler hayatın kendisi olduğu için bu ders kapsamında birçok edebi metin kullanılmaya uygundur. Sosyal bilgiler öğretmeni de bunun bilincinde olmalıdır ve derslerinde çözümlenmeli öyküyü kullanmalıdır. Çünkü öğrenciler veya çocuklar öyküleri olay örgüsü olan metinleri severler ve bu sayede konuyu daha çabuk kavrayabilirler.”* demiştir.

Öğretmen adaylarının bir kısmı (%2,25) çözümlenmeli öykülerin genel kültür bakımından öğretmen yetiştirmeye katkı sağladığını düşünmektedirler. Konu ile ilgili olarak öğretmen adaylarının öğretmen adayının kişisel gelişimine olan katkısına dikkat çektikleri görülmüştür. Bu durumu E56: *“Öncelikle sosyal bilgiler öğretmeni olarak topluma ve özellikle öğrencilere model olacağımızdan dolayı bizim de*

kendimizi yetiştirmemiz gerekiyor. Çözümlemeli hikâye yazarken işin empatik, düşünsel ve ahlaki boyutundaki incelemeler elbette bizlere de büyük katkı bulunur.” şeklinde açıklamıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Edebi eserler, eğitim-öğretim sürecinin farklı kademelerinde ve derslerin farklı aşamalarında öğretmenler tarafından kullanılabilir. Edebi eser türlerinden biri olan çözümlemeli öykü, düşünsel, ahlaki ve empatik olmak üzere üç boyuttan oluşur ve öğretim programında yer alan herhangi bir konu veya kazanımı öğrencilere kendi yaşamlarından yola çıkarak öğretmeye çalışır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çözümlemeli öykülere ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının çözümlemeli öykülere ilişkin yapmış oldukları tanımlarda ağırlıklı olarak çözümlemeli öykülerin temel özelliği olan üç boyutlu olmasına yer verdikleri görülmektedir. Aynı zamanda öğretmen adayları çözümlemeli öykülerin bir amaç doğrultusunda yazılan öyküler olduğuna işaret ederek öğrencilere bilgi, beceri ve değer kazandırmadaki rolüne dikkati çekmişlerdir. İlgili literatürde verilen çözümlemeli öykü tanımları göz önünde bulundurulduğunda öğretmen adaylarının çözümlemeli öykünün kavram olarak ne ifade ettiğini ve öykünün amaç ve içeriğini de detaylı olarak bildiklerini söylemek mümkündür. Bu sonucun arkasında yatan nedenlerden en önemlisi ders içeriklerinde konuya değinilmesi, verilen eğitimden kaynaklanan nedenler ve etkinlik temelli ders işleyişi olabilir. Ayrıca çözümlemeli öykünün diğer edebi eser türlerinden farklı içeriğe sahip olması (Kaymakçı, 2019) öğretmen adaylarının ilgisini çekmiş olabilir.

Öğretmen adayları çözümlemeli öykülerin sosyal bilgiler dersinin öğretimine; öğrenmeyi kolaylaştırma, öğrenmeyi kalıcı kılma, dersin zevkli hale gelmesi, konuyu pekiştirme, öğrencilere dönüt vermenin kolaylaşması gibi çeşitli katkılarının olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmen adaylarının çözümlemeli öyküleri dersin verimi artıran bir uygulama olarak gördükleri söylenebilir. Buna ilaveten öğretmen adayları çözümlemeli öykünün sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının öğrencilerin becerilerini geliştireceğini de ifade etmişlerdir. Zira çözümlemeli öykünün öğretim programının amaçlarına ulaşmasını sağlarken aynı zamanda öğrencilere konuya ilişkin bilgi, beceri ve değerleri kazandırmaya katkı sağladığı da bilinmektedir (Kabapınar, 2005; Kaymakçı, 2019; Rowe & Newton, 1994). Ayrıca çözümlemeli öykünün eğlenerek öğrenme fırsatı sağladığını, öğrencilere farklı çevre, karakter ve olayları tanıtarak gündelik yaşamı dersin bir parçası haline getirebildiğini öne süren araştırmalar da mevcuttur (Aslan, 2004; Demir ve Akengin, 2011; Demircioğlu, 2010; Kabapınar, 2005; Kaymakçı, 2019; Rowe & Newton, 1994; Şimşek, 2010). Bu durum, çözümlemeli öykünün farklı boyutlardan oluşan bir yapısının olmasının yanı sıra diğer edebi türler ile kıyaslandığında daha dinamik, interaktif ve sıradanlıktan uzak bir yapı sergilemesinden de kaynaklanmış olabilir.

Araştırma sonuçları öğretmen adaylarına göre çözümlemeli öykünün öğretmenlere öğrenci seviyesine inmeyi kolaylaştırma ve kazanımı gerçekleştirilmede kolaylık sağlama gibi katkıları olduğunu göstermektedir. Çözümlemeli öykü tekniği dersi sıradanlıktan kurtarıken öğrencilerin farklı yönleri ile geliştirerek öğretimin gerçekleşmesine yardımcı olan alternatif bir teknik (Kaymakçı, 2019) olarak sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli katkılar sağlayabilir. Araştırmanın öğrencilere ilişkin sonuçlarına bakıldığında ise öğretmen adaylarına göre çözümlemeli öykülerin öğrencilerin becerilerini geliştirebileceği, duyuşsal gelişimlerine katkı sağlayacağı ve onların dikkatlerini derste tutmalarına yardımcı olabileceği belirlenmiştir. Araştırmanın bu sonucuna benzer olarak literatürdeki çözümlemeli öykü ile ilgili araştırmalar (Kabapınar, 2005; Rowe & Newton, 1994) çözümlemeli öykülerin beceri kazandırmada etkili bir teknik olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca çözümlemeli öykünün soyut bilgilerin somutlaştırılmasında ve değerler gibi duyuşsal öğrenmelerin gerçekleşmesinde öğrencilere ve öğretmenlere faydalı olabileceği belirtilmektedir (Kaymakçı, 2019).

Araştırmaya katılan öğretmen adayları açısından çözümlemeli öyküler meslek hayatına hazırlama yönünden öğretmen yetiştirmenin bir gerekliliği olarak görülmektedir. Bu bağlamda çözümlemeli

öyküler öğretmen adaylarına farklı bakış açısı kazandıracağı, öğrenci seviyesine inebilme, alan bilgisine ve öğretim yöntemleri bilgisine katkı sağlama gibi çeşitli yararlar sağlama düşüncesinden hareketle öğretmen yetiştirmenin gerekliliği olarak görülmektedir. Günümüzde eğitim sistemlerinin geldiği nokta; öğretmeni öğreticiden ziyade bir yol gösterici olarak konumlandırmaktadır (Akpınar, 2010). Bu durumun başlıca sebebi öğretimin doğrudan bilgi aktarımı değil bilginin öğrenci tarafından oluşturulması şeklinde gerçekleşmesini ön gören ilerlemeci eğitim yaklaşımlarıdır. Türkiye’de 2005 yılında gerçekleştirilen “eğitim reformu” olarak nitelendirilebileceğimiz değişiklikler de yapılandırıcı yaklaşım doğrultusunda olmuş; öğretim programları, ders kitapları ve öğretmen yetiştirme anlayışı yeniden düzenlenmiştir. Bu tarihten itibaren yetişen öğretmenlerin farklı öğretim yöntem ve tekniklerine hâkim olmaları, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak her bir öğrencinin kendi bilgisini oluşturmasına yardımcı olan birer rehber olmaları beklenmektedir (Özden, 2014). Dolayısıyla eğitim sisteminin en önemli kurumlarından biri olan eğitim fakülteleri, çağına uygun farklı öğretim ve yöntem teknikleri ile donanmış öğretmenler yetiştirmek mecburiyetindedir (Azar, 2011; Darling-Hammond, 2006; Rodrigues, 2005). Öğretmen adaylarının görüşleri dikkate alındığında çözümlenmeli öykü tekniği de öğretmen adaylarına uygulamalı olarak öğretilmesi gereken tekniklerdendir.

Çözümlenmeli öyküyü uygulamalı olarak öğrenen öğretmen adayları ile gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları dikkate alınarak şu önerilerde bulunulabilir;

- Öğretmen yetiştirme sürecinde çözümlenmeli öykülerin kullanımına ilişkin öğretmen adaylarına kuramsal ve uygulamalı eğitimler verilebilir. Aktif olarak görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin de çözümlenmeli öyküleri öğrenmeleri sağlanabilir ve derslerinde kullanmaları teşvik edilebilir.
- Çözümlenmeli öyküler sosyal bilgiler öğretiminde, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve kalıcılığı sağlamak için kullanılabilir. Çözümlenmeli öyküler sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından öğrenci seviyesine inebilmek ve öğrencilerin dikkatini çekebilmek için kullanılabilir.
- Sosyal bilgilerde çözümlenmeli öykü kullanımına ilişkin çalışmaların sayısı artırılmalıdır ve farklı nitelikte yeni çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Öğretim programları, ders kitapları, öğretmenler ve öğretim üyelerini de kapsayan daha kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğretmen eğitiminde çözümlenmeli öykünün öğretime ilişkin ve çözümlenmeli öykünün sosyal bilgiler dersine karşı öğrenci tutum ve ders başarılarına etkisine ilişkin deneysel çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, Z. (2007). Tarih öğretiminde edebî ürünlerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akyol, H. (2006). 2005 Programına uygun Türkçe öğretim yöntemleri. Ankara: Kök Yayınevi.
- Aslan, C. (2004). Çözümlenmeli öykü yönteminin hayat bilgisi başarısı, tutum ve düşünme becerileri üzerindeki etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Balcı, A. (2016). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. Ankara: Pegem Akademi.
- Barth, J. L. (1991). Elementary and junior high/middle school social studies curriculum, activities, and materials (Vol. 1). Maryland: University Press of America.
- Beldağ, A., & Aktaş, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde edebî eser kullanımı: Nitel bir çalışma. Journal of Education Faculty, 18(2), 953-981.
- Bölücek, B. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde türkülerden yararlanmanın öğrencilerin akademik başarısına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Çalışkan, F. (2005). İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde aktif öğrenme yöntemlerinden çözümlenmeli öykü yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve aktif öğrenme düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Çalışkan, F. (2006). Sosyal bilgiler öğretiminde “çözümlenmeli öykü” yönteminin kullanılması. İçinde, II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı (ss. 255-260). Ankara: MEB Yayınları.
- Çetişli, İ. (2006). Edebiyat eğitiminde “edebî metin”in yer ve anlamı. Milli Eğitim Dergisi, 34(169), 75-84.

- Çifçi, T. (2011). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi romanların kullanımının öğrencilerin akademik başarısı üzerine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, S. B., & Akengin, H. (2011). Hikâyelerle sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Demircioğlu, İ. H. (2010). Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Edgington, W. D. (2002). To promote character education, use literature for children and adolescents. *The Social Studies*, 93(3), 113-116.
- Er, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde biyografi öğretimi: “Atatürk’ün hayatı” metninin analizi ve yeni bir tasarım. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, R. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Erdoğan, N. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde resimlendirilmiş öykülerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İbret, B. Ü., Karasu-Avcı, E., Karabıyık, Ş., Güleş, M., & Demirci, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlerin öğretiminde edebi ürünlerin kullanımı. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 104-124.
- İnan, S. (2014). Sosyal bilgiler eğitimine giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kabapınar, Y. (2005). İlköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde kullanılacak bir öğretim yöntemi olarak çözümlenmeli öykü. İçinde C. Öztürk ve D. Dilek (Eds.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 225-243). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, E., & Ekici, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde gezi yazılarından yararlanma: Gülten Dayıoğlu’nun gezi yazıları örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 87-114.
- Kaymakçı, S. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebî türlerin kullanım durumu. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(20), 230-255.
- Kaymakçı, S., & Er, H. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 198-224.
- Kaymakçı, S. (2019). Çözümlenmeli öyküler ile sosyal bilgiler öğretimi. İçinde H. Tokcan (Eds.), *Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri* (s.183-203). Ankara: Pegem Akademi.
- Maxim, G. W. (1999). *Social studies and the elementary school child*. New Jersey: Prentice Hall
- McGowan, T., & Guzzetti, B. (1991). Edebiyat temelli sosyal bilgiler öğretimi (Ahmet Doğanay, Çev.). http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/doganay_01.pdf adresinden 10 Eylül 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Michaelis, J. U., & Garcia, J. (1996). *Social studies for children*. Boston: Allyn Bacon.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). Ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı. Ankara: Talim Terbiye Kurulu. <https://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden 10.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Otluoğlu, R. (2001). İlköğretim okulu 5. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerini ders aracı olarak kullanmanın duyuşsal davranış özelliklerini kazanmaya etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özpek, M. (2020). Tarihi romanların sosyal bilgiler ile Türkiye Cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde kullanılması üzerine bir inceleme, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Öztürk C., & Otluoğlu, R. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Popping, R. (2015). Analyzing Open-ended Questions by Means of Text Analysis Procedures. *Bulletin of Sociological Methodology/Bulletin de Méthodologie Sociologique*, 128(1), 23–39.
- Rowe, D., & Newton, J. (1994). *You, me, us! Social and moral responsibility for primary schools*. London: Citizenship Foundation Home Office.
- Seidman, I. (1998). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. New York, NY: Teachers College Press.
- Silss-Briegel, T., & Camp, D. (2001). Using literature to explore social issues. *Clearing House*, 74(5), 280-284.
- Şimşek, A. (2010). Tarih öğretiminde tarihsel hikâye ve roman. İçinde M. Safran (Eds.), *Tarih Nasıl Öğretilir?* (s.264-271). İstanbul: Yeni İnsan.
- Tekgöz, M. (2005). İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde edebiyat temelli öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarısına ve kalıcılığa etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Tokcan, H. (2019). Sosyal bilgiler ve edebiyat. İçinde Halil Tokcan (Eds.) Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat incelemeleri (s.1-24). Ankara: Pegem Akademi.
- Tokcan, H. (2019). Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Topçu, E., & Kaymakçı, S. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminde menkıbelerin kullanılma durumuna ilişkin öğretmen görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 281-305.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2020). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>. adresinden 01.03.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Yalçın, A., & Aytaş, G. (2002). Çocuk edebiyatı (6.Basım). Ankara: Akçağ.
- Yeşilbursa, C. C., & Sabancı, O. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünlerin kullanımına yönelik görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(36), 19-33.
- Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK]. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı. Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu Eğitim Öğretim Daire Başkanlığı. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari> adresinden 10.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Zarnowski, M. (2003). *History makers: A questioning approach to reading & writing biographies*. Portsmouth, NH: Heinemann.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

The aim of this study is to reveal the awareness of social studies teacher candidates about the analytic story.

Methodology

In this research, descriptive method was used within the scope of quantitative methodology. The universe of the research consists of teacher candidates studying in the social studies teaching program of the education faculty of a state university. The sample of the study consists of a total of 181 teacher candidates, 97 male and 84 female, who were studying at the 3rd grade level of the same program, who took the "Written and Oral Literature Analysis in Social Studies" course and participated in the training on the use of analytical story in social studies within the scope of this course. The application process of the research was carried out within the scope of the "Oral and Written Literature Reviews in Social Studies" course. In the lesson, the researchers informed the teacher candidates about the theoretically analysed story and its content, primarily through examples. Teacher candidates were asked to write an analytic story in line with the achievements in the Social Studies Curriculum and present it in the lesson. Afterwards, teacher candidates wrote their analytic stories in line with a 40-minute lesson plan and shared them with other teacher candidates in the classroom. Teacher candidates examined each other's stories and gave feedback. At the same time, the researchers gave each student feedback on their work. A questionnaire consisting of open-ended questions was used as a data collection tool in the research. While preparing the questionnaire, first of all, the relevant literature was scanned. Afterwards, the draft form was presented to the opinion of two academicians and a language expert who are experts in the field of social studies education. In addition, a pilot study was carried out with 5 teacher candidates studying in the social studies teaching undergraduate program. The form was finalized in line with the feedback received. The data collected in the research were analyzed through content analysis. Content analysis was used in the research because it brings together similar data within the framework of certain concepts and themes and allows them not to be interpreted by arranging them in a way that the reader can understand.

Findings

Social studies teacher candidates used the analytic story, the three-dimensional story (24.29%), the story written in accordance with the outcome (22.03%), the in-depth analysis of the story (17.51%), the activity (10.73%), the subject through the story, defined as teaching (10.16%). Regarding the contribution of the analytical story to the teaching of social studies, teacher candidates drew attention to the statements of facilitating learning (37.41%), making learning permanent (21.29%), making the lesson enjoyable (26.45%). Teacher candidates think that the analytic story contributes to social studies teachers in terms of making it easier to reach the level of students (50%), realizing the outcome (25%), and improving writing skills (12.5%). Teacher candidates use the expressions of developing skills (74,31%), contributing to affective development (10.09%), attracting attention to the lesson (7.33%), and using analytical stories in social studies teaching. teacher candidates think that analytic stories should be used in teacher training in terms of teaching profession knowledge (90.96%), field knowledge (6.77%) and general culture (2.25%).

Conclusion and Discussion

When the findings are examined, it is seen that the teacher candidates mostly included the three-dimensionality of the analytical stories, which is the main feature of their definitions. At the same time, teacher candidates pointed out that analytic stories are stories written for a purpose and drew attention to the role of students in gaining knowledge, skills and values. Teacher candidates analytic stories to the teaching of social studies course; They stated that they have various contributions such as facilitating learning, making learning permanent, making the lesson enjoyable, reinforcing the subject, and facilitating giving feedback to students. Accordingly, it can be said that teacher candidates see analytic stories as an application that increases the efficiency of the lesson. In addition, the teacher candidates also stated that using the analytic story in the social studies course would improve the skills of the students. It is known that while the analytic story enables the curriculum to reach its goals, it also contributes to gaining the students knowledge, skills and values related to the subject. The results of the research show that, according to the teacher candidates, the analytic story contributes to the teachers in facilitating their descent to the student level and facilitating the achievement. Analytical story technique can provide important contributions to social studies teachers as an alternative technique that helps students to realize the teaching by developing them with different aspects while saving the lesson from mediocrity. In terms of teacher candidates participating in the research, analytic stories are seen as a necessity of teacher training in terms of preparing them for professional life. In this context, it is seen as a necessity to train teachers, based on the idea that analytic stories will provide prospective teachers with a different perspective, gaining the level of students, contributing to the knowledge of the field and teaching methods.